

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ

Сьогодні, коли в державі триває процес переосмислення життя, формується нове педагогічне бачення освіти, навчання та виховання спрямовуються на утвердження нової системи духовних цінностей, серед яких найвищою є Людина. Усі зазначені процеси та зміни в житті суспільства тісно пов'язані з реформуванням освіти, яке проводиться в Україні на державному рівні й, своєю чергою, спонукає педагогічних працівників до пошуку й упровадження нових педагогічних технологій, ефективного впровадження їх у навчально-виховний процес.

Метою цієї статті є розкриття значущості соціального проектування у вищому навчальному закладі, а також визначення місця соціальної діяльності особистості в освітньо-виховному просторі вищого навчального закладу.

Визначивши за мету підготовку майбутньої генерації інтелігенції, управлінської еліти, формування творчої особистості, вільної, відповідальної перед собою й суспільством та здатної жити в умовах середовища, що змінюється, педагоги Донбаського інституту техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету перебувають у постійному творчому пошуку шляхів виховання загальної культури студентів. Одним з пріоритетних напрямків діяльності вищого навчального закладу є розроблення і практичне використання **соціально значущих проектів**. Із цією метою ведеться пошук методичних прийомів, які б дозволили студентам оволодіти практичними навичками й уміннями розкрити можливості їхнього розуму та психіки, відкрити шлях до дослідження власної душі, визначення очевидних і прихованих здібностей.

Упровадження соціальних проектів у культурно-освітньо-виховний простір нашого навчального закладу вирішує систему цілей: виховати сучасного студента як громадянина, професіонала, високоморальну, інтелігентну, творчу особистість, як людину Культури.

Завдання освітньо-виховної роботи спрямовані на:

- формування громадянської свідомості, патріотичних почуттів;
- виховання особистості демократичного світогляду й культури;
- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;
- створення й розвиток цінностей громадянського суспільства;
- розроблення виховних програм з метою формування духовної культури особистості.

Ступінь сформованості духовних, моральних, громадянських якостей студентів виявляється через їхню свідому участь у розробці та захисті різноманітних **соціальних проектів**.

Особливу увагу в ДІТМ МНТУ приділяють розвитку обдарованих студентів, створенню умов для розвитку їхніх здібностей. В інституті разом з міськими органами влади успішно реалізується соціальний проект „**Обдарована молодь**”.

Для підвищення психолого-педагогічної компетентності вчителів готують методичні рекомендації щодо роботи з обдарованою молоддю в умовах освітньо-виховного середовища нашого регіону. У цьому посібнику подано характеристику пізнавальної сфери учнів та їхніх вікових особливостей, а також аналіз міжособистісних стосунків з наданням рекомендацій щодо конкретних ситуацій.

Сьогодні Україна стоїть на шляху розбудови правової держави, основний принцип якої – „Держава для людини, а не людина для держави”. Максимальне дотримання прав людини – це своєрідний стандарт демократичних засад суспільства. Молоді громадяни України потребують особливої охорони й піклування, включаючи належний правовий захист. Тому актуальною була розробка **соціальних проектів „Юридична клініка” та „Студентський парламент”**, робота яких спрямована на захист прав молодих громадян України. Участь у проектах підтвердила високий рівень громадянської зрілості й правової свідомості студентів. „Юридична клініка” та „Студентський парламент” виконують завдання виховати студента як громадянина й спрямовані на розвиток людини-патріота, тобто людини з активною громадянською позицією й зорієнтовану на демократичні цінності й свободу, яка знає права, виконує свої обов’язки громадянина, відбиті в Конституції України.

Виховання студента як високоморальної особистості зорієнтоване на розвиток високого рівня моральних якостей (чесності, відповідальності, обов’язковості, доброзичливості), моральної культури, включаючи розуміння високоморальних національних і загальнолюдських цінностей, гуманістичних поглядів, переконань та світогляду. Із цією метою в інституті реалізують проект **„Світ рівних можливостей”**, спрямований на створення умов для навчання та духовного розвитку молоді з обмеженими фізичними можливостями.

Незалежне життя людей з обмеженими можливостями – це насамперед право людини бути невід’ємною частиною суспільства і брати активну участь у його соціальному, економічному й політичному житті, це свобода вибору й доступу до роботи й освіти, а також духовна й матеріальна незалежність, що забезпечує життєву стійкість і гармонізує їх існування. Тому створення для молодих людей з інвалідністю умов рівних можливостей є важливим і актуальним завданням сучасного суспільства, і це завдання в нашому регіоні вирішує Донбаський інститут техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая, що працює за програмою бакалавра та спеціаліста у сфері менеджменту, економіки, інформаційних систем, Інститут підвищення кваліфікації, який навчає затребуваним робітничим професіям на сучасному ринку праці, та Донбаський міжрегіональний центр професійної реабілітації інвалідів, який забезпечує медико-соціальний супровід молодих людей з інвалідністю. Діяльність із навчання та реабілітації інвалідів у навчально-методичному комплексі „СоцІнтел” проводять у рамках наукового дослідження під керівництвом провідних науковців країни.

Одне з важливих місць у роботі з інвалідами посідає навчання прийомам, методам саморегуляції, самовиховання, формування позитивних мотивацій і установок на соціалізацію.

Соціальна реабілітація є одним з найбільш важливих ланок у роботі з інвалідами. Професійна допомога у включенні інваліда в соціальне середо-

вище та налагодження стосунків з оточенням – це одне із завдань такого виду роботи. Цьому сприяє проведення лекцій, бесід, дискусій, круглих столів за темами, які є актуальними для інвалідів. Зустрічі з цікавими успішними людьми допомагають сформувати у слухачів навички самоаналізу й позитивного сприйняття себе та оточення. Так, пройшла зустріч з чемпіоном параолімпійських ігор в Афінах та Пекіні Андрієм Калиною, який поділився враженнями й показав приклад стійкості, прагнення до досягнення мети, подолання будь-яких перешкод на своєму шляху. За його словами, крізь призму міжнародного параолімпійського руху максимально прозоро й об'єктивно відбивається ставлення країни до проблем людей з особливими потребами. Спортивна діяльність – це лише вершина айсберга, основою ж національного параолімпійського руху є реабілітація інвалідів засобами фізичної культури і спорту, що рік від року набирає обертів в Україні. Ще студентом ДІТМ МНТУ Андрій Калина почав свою діяльність, спрямовану на те, щоб допомогти громадськості зрозуміти, що люди з обмеженими фізичними можливостями володіють високим потенціалом і повинні знати свої права, тому в планах Андрія – створити Юридичну клініку в своєму місті й допомагати в цьому людям.

Організація дозвілля та проведення культурних заходів є одним із завдань соціокультурної реабілітації. Основними її завданнями є виявлення й розвиток творчих здібностей, розвиток ігрових навичок, виховання культури поведінки, самодисципліни, уміння володіти собою в складних життєвих ситуаціях. Із цією метою в Центрі реабілітації та ДІТМ МНІУ проводять ряд заходів. Це організація зустрічей з медичними працівниками (лекції та презентації до Всесвітнього дня боротьби з туберкульозом, про шкоду наркотиків і алкоголю, про здоровий спосіб життя), працівниками музею (лекції про діяльність музею, місцевих художників, навчання новим формам роботи з художніми засобами, відвідування виставок „Магія комп'ютерної графіки”, „Виставка дерев'яної пластики Н.Трембач” тощо). Спільні вечори авторської пісні „Свіча горіла ...”, літературні та музичні вітальні зачіпають багатогранні струни душі студентів і не залишають байдужими ні слухачів Центру, ні студентів ДІТМ, які беруть у вечорах найактивнішу участь. Обов'язковим елементом є робота з формування духовного світу наших слухачів: це і бесіди з духовним наставником нашого Центру, і Уроки Духовності у Святогорській Свято-Успенській Лаврі, і презентації, які супроводжуються філософської бесідою.

Крім занурення в атмосферу прекрасного й піднесеного, викладачі ДІТМ МНТУ і співробітники Центру не забувають і про вкрай необхідні для студентів радах вузьких фахівців. Проведення консультації юристами кафедри права викликало ряд питань, які перейшли в дискусію, що дозволяє фахівцям формувати основу юридичної грамотності людей з обмеженими можливостями. Діючий у межах цього проекту „**Клуб волонтерів**” та досвід роботи педагогічного колективу свідчить про його здатність до засвоєння нових форм і методів вищої освіти, опанування ідеї морально виправданої життєтворчості молоді особистості, реалізації принципу взаємодії інституту з іншими громадськими організаціями. Так, інститут плідно співпрацює з Інститутом духовного розвитку людини у складі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, Донецькою обласною організацією інвалідів Союзу організацій інвалідів України. Результати роботи були представлені на Міжнародних виставках „Кар'єра та освіта – 2012” та „Інваекспо

– 2013”, на яких була проведена акція „Студенти й інваліди за духовне відродження України” та запропоновано Проект державної програми „Духовний розвиток особистості”.

Виховання студента як інтелегентної особистості зорієнтовано на розвиток високого рівня ерудиції, естетичної, художньої культури, системності і критичного мислення, прогресивних поглядів і переконань, толерантності й поважного ставлення людей іншої національності й інших поглядів та переконань, високої культури спілкування й поведінки, здатності збереження кращих рис і традицій українського народу.

Гуманне ставлення до особистості можливе тоді, коли визнають та поважають усі засоби самовдосконалення людини.

Суспільству потрібні люди з різноманітними талантами. Тому інститут вишукує можливості для створення стількох творчих об'єднань, скільки потрібно, щоб кожний студент зміг знайти своє місце. Обов'язковою умовою є право змінювати об'єднання з метою знайти справу, яка відповідає здібностям кожного студента. Духовна діяльність студентської молоді нерозривна з діяльністю творчою. Зазначимо, що проблеми художньо-естетичного виховання набувають першорядного значення й у нашому навчальному закладі. Проблема формування естетичної свідомості студентів набуває особливої гостроти на сучасному етапі зростання хвилі художньої інформації, пошуків нових образних засобів у всіх видах мистецтва. Усе це ускладнює сприймання молоддю справжніх духовних цінностей. Тому сучасна педагогічна наука та практика наполегливо шукають шляхи оновлення і всієї системи освіти та виховання, і змісту, форм та методів художньо-естетичного виховання. Із цією метою в інституті діє соціальний проект „Витоки духовності”. У межах цього проекту створено **театр-студію „Музична вітальня” та театр французької п'єси**. Посилення виховного впливу мистецтва залежить від глибини та сили художнього враження, а тому таким значним постає завдання створити емоційно-образну ситуацію спілкування з творами мистецтва й літератури, перевести учнів у поле естетичного переживання й співтворчості.

Наші студенти мають можливість для всебічного розвитку свого творчого обдарування. У цьому напрямі в інституті працюють редакційна колегія студентської газети „**Student times**”. Літературний клуб „**Вєрнісаж**”, у якому студенти мають можливості розкрити свої творчі таланти, працює в інституті понад 5 років. Готують до видання збірку „**Духовні джерела**”, де будуть розміщені вірші, оповідання, твори-есе, малюнки студентів, що засвідчує вияв їхніх здібностей і захоплень, творчого сприйняття світу, багатство художніх образів, через які вони відображають навколишній світ.

Соціально значуща робота налагоджена таким чином, що дає можливість кожному студентові не лише виявити, а й усебічно розвинути свої здібності. Виховання студента як творчої особистості зорієнтовано на розвиток методологічної, дослідницької культури, творчих, дослідницьких умінь і здібностей, здібностей і до індивідуальної, і до колективної творчості в обраній сфері професійної діяльності, здібностей до творчого, системного застосування знань у рішенні професійних, теоретичних і практичних завдань. Тому в рамках програми соціальної адаптації особистості, спрямованої на виховання ініціативності, самосвідомості студентів, формування лідерських здібностей, креативного мислення, уміння розв'язувати проблеми в інституті працюють

Центр інтелектуальної власності, Венчурне агентство, Міжнародний департамент, Кадрове агентство, Бізнес-інкубатор.

Інститут інноваційного типу, яким є Донбаський інститут техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету, постає своєрідною школою творчого розвитку людини, її підготовки до різних видів діяльності. Основним завданням виховної роботи в ліцеї є формування особистості, яка в процесі розвитку набуває здібності самостійно будувати свій варіант життя, дати можливість та створити умови для індивідуального вибору способу життя, навчити вихованця робити свій вибір та знаходити засоби його реалізації.

Отже, соціальне проектування Донбаського інституту техніки та менеджменту зорієнтоване на пошук методів, за допомогою яких можна повністю реалізувати ідею співпраці в педагогічному процесі. Особистісний підхід відкриває широкі можливості, оскільки він спирається на визначення пріоритетів особистості, що дає можливість розвивати духовний потенціал студентів. Виховання в інституті ґрунтується на ініціативі, вільному виборі напрямів і видів діяльності, на саморозвитку й самовираженні особистості. Саме школа інноваційного типу формує майбутні покоління, а від цього залежить розвиток і розквіт нашої держави.

Література

- 1. Безпалько О. В.** Соціальна робота в громаді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Безпалько. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 172 с.
- 2. Грига І. М.** Соціальна робота в охороні здоров'я : метод. реком. по проведенню навч. курсу для магістеріуму / І. М. Грига. – К. : Вид. дім „KM Academia”, 2001. – 82 с.
- 3. Луков В. А.** Социальное проектирование : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / В. А. Луков. – М. : Флинта, 2010. – 456 с.
- 4. Антонюк Г. А.** Социальное проектирование: некоторые методологические аспекты / Г. А. Антонюк. – Минск, 1978. – 234 с.
- 5. Жежко И. В.** Проектные игры в культуре / И. В. Жежко // Социальное проектирование в сфере культуры: методологические проблемы. – М., 1986. – С. 35 – 42.
- 6. Актульні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами :** зб. наук. пр. / за заг. ред. П. М. Таланчука, Г. В. Онкович. – К. : Ун-т „Україна”, 2002. – № 2. – 339 с.

* * *

Роганова М. В. Соціальне проектування у вищому навчальному закладі інноваційного типу

У статті розглянуто питання розробки й упровадження в освітньо-виховний процес вищого навчального закладу соціальних проектів, розкрито завдання та напрями соціально значущої діяльності у вищій школі, наведено приклади соціальних проектів та інноваційних форм роботи з розвитку особистості.

Ключові слова: соціальне проектування, студент вищого навчального закладу, виховний процес, соціальний проект, соціальна реабілітація.

Роганова М. В. Социальное проектирование в высшем учебном заведении инновационного типа

В статье рассматриваются вопросы разработки и внедрения в образовательно-воспитательный процесс вуза социальных проектов, раскрываются задачи и направления социально значимой деятельности в высшей школе, приводятся примеры социальных проектов и инновационных форм работы по развитию личности.

Ключевые слова: социальное проектирование, студент высшего учебного заведения, воспитательный процесс, социальный проект, социальная реабилитация.

Rohanova M. V. Social Engineering at the University of Innovation Type

The article addresses the development and implementation of educational process of high school social projects. The tasks and directions of social activities in higher school are considered, the examples of social projects and innovative forms of work on the development of personality are given.

Key words: social engineering, university students, educational process, social project, social rehabilitation.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2013 р.

Прийнято до друку 29.11.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Омельченко С. О.